

POLİS ÜNİFORMA RENKLERİ ÜZERİNE DEĞERLENDİRME (1845-2018)

Cemal TEPE¹

Özet

Üniforma giymenin en insancıl noktası, aidiyet ve sahiplenme duygusunu geliştirmektir. Her insan, şeref ve haysiyetine yakışır bir şekilde giyinmektedir. Bu anlayış devlet kademelerinde çok daha fazla hissedilir düzeydedir. Özellikle asker ve polis gibi teşkilatın mensuplarının üniformaları şeref ve haysiyetin çok daha ilerisinde devlet gücü ve etkisi ile donatılmıştır. Bu noktadan hareketle bu çalışmada Türk Polis Teşkilatının kuruluşundan itibaren giymiş olduğu üniformaların renk analizleri yapılmıştır. Renk seçiminden polis üniformalarının ve haliyle kurumsal yapının kıymeti ortaya çıkarılmak istenmiştir. İlk önce polis üniformaları resmi belgeler ve süreli yayınlar ışığında dönemsel olarak sınıflandırılmış, görselleri ile donatılmıştır. Renkleri üzerinden polis teşkilatının gördüğü hizmet ile birlikte paralel olarak topluma vermiş olduğu mesaj analizi yapılmaya çalışılmıştır. Çalışmanın yöntemi olarak polis teşkilatının kuruluşundan itibaren giymiş oldukları üniformalar tarama modeliyle ele alınmış ve renklerin topluma vermiş olduğu ileti ile deneme çalışması yapılmıştır. Çalışmada ekseriyetle birinci el kaynaklar kullanılmıştır. Böylece özgün bir çalışma elde edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Osmanlı, Türkiye, polis, emniyet, üniforma.

Evaluation On Police Uniform Colors (1845-2018)

Abstract

The most humane point of wearing a uniform is to develop a sense of belonging and ownership. Every person dresses in a way that befits his honor and dignity. This understanding is much more noticeable at state levels. In particular, the uniforms of members of organizations such as soldiers and police are equipped with state power and influence, far beyond honor and dignity. Starting from this point, in this study, color analyzes of the uniforms worn by the Turkish Police Organization since its establishment were made. The color selection was intended to reveal the value of police uniforms and thus the corporate structure. First, police uniforms were classified

---

¹ Dr. Emniyet Genel Müdürlüğü, tepecem80@gmail.com, ORCIDID: 0000-0003-1993-1393

periodically in the light of official documents and periodicals and were equipped with visuals. An attempt has been made to analyze the message that the police force gives to the society in parallel with the service it provides, through its colours. As the method of study, the uniforms worn by the police force since its establishment were examined with a scanning model and the message they tested to the society was written with a trial model. Primary sources were mostly used in the study. Thus, an original study was obtained.

Keywords: Ottoman, Turkey, police, security, uniform.

1. Giriş

Türk Polis Teşkilatı 20 Mart 1845'te kurulmuştur (Başbakanlık Osmanlı Arşivi [BOA], İrade Mesail-i Mühimme. no. 3-48). Esin kaynağı; Batı dünyasından Fransa'dır. Polis tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de iç güvenliğin yükselen kurumudur. Askerin boşalttığı alana kurulan ve giderek yaygınlaşan polis daha çok sivil bir idari yapı olarak düşünülmüştür. Üniforma ve silahlı bir teşkilat olması hasebiyle zihinlerde daha çok militarist yapıyla kalmıştır. Osmanlı Devleti'nde son yıllara kadar, gelenekçi yapı ile iç güvenliği çeşitli kuruluş ve müesseseler ile sağlarken, 1845 sonrasında daha sistematik ve tekelci bir yapıyla hareket etmiş, kentlerde polis, kırsalda jandarma teşkilatı ile birlikte hukuki devlet anlayışını geliştirmiş ve yaşatmıştır.

Tanzimat'tan sonra hukuk devleti anlayışının esas alınması nedeniyle iç güvenliğin askerden arındırılıp sivilleştirilmesi gerektiği düşüncesinin bir gereği olarak ortaya çıkan polis teşkilatının ilk mensuplarının üniformalarının ne kadar sivil otoriteyi tanıttığı bu çalışma ile ele alınmıştır. Kurumsal kültürün önemli bir parçası olan polis üniformalarının zaman tüneli için geçirdiği değişimler ile algı derecesi ve yoğunluğu irdelenmiştir. Yeni polis teşkilatı kuruluşu üzerinden henüz bir yıl geçmeden 15 Şubat 1846'da Zaptiye Müşiriyetine bağlanmıştır (Takvim-i Vekayi, 1262, no. 297). Böylece 1879 senesine değin polis idaresi, zaptiye idaresi altında gölge misali kalmış gelişimini ve kurumsallaşmasını tamamlayamamıştır. Bu nedenle 1846 ile polisin yeniden kurulduğu ve kurumsallaştığı 1879 senesine kadar geçen süre hakkında pek bir değerlendirme yapılamamaktadır. Bu dönem içinde zaptiye kılık ve kıyafetlerinde (BOA, Yıldız Esas Evrakı, 36-3) ve yine bu idare adı altında kurulan ve görev yapan teftiş memurlar her ne kadar polisiye işler yapmış olsa da unvanları polis olmadığından değerlendirilmemiştir (Özcan, 1991). Çalışmaya 1845'te polis unvanı ile göreve başlayanlara verilen veyahut giydirilen kıyafetin değerlendirilmesiyle başlanmıştır.

2. II. Meşrutiyet Dönemi'ne Kadar Polis Üniformaları

İstanbul'da numune olarak "Polis" namıyla Beyoğlu, Galata ve çevresinde görev yapmak amacıyla 46 neferden kurulan polis teşkilatının ilk üniforması Seraskeri/Genelkurmay Başkanlığı Nizamiye Ambarından alınarak polis neferlere giydirilmiştir (BOA, Arşivi Sadaret Mektubî Kalemî, no. 23-98).

Neferlere aba yağmurluk, başlık, çizme, galoş tabiriyle ayakkabı, beyaz pantolon ve tabanca verilmiştir (BOA, Maliyeden Müdevver Defterler, gömlek no. 12352). Bu bilgiye göre ilk polis neferlerinin başında “başlık” ibaresiyle bir fes, altta beyaz pantolon, ayakta muhtemeldir ki atlı sınıf için çizme, yaya sınıfı için galoş adıyla anılan ayakkabı mevcuttur. Ceket biçimi ve rengi ile ilgili bir bilgi mevcut değildir. Bu nedenle kıyafetlerin askeri ambardan verilmesi nedeniyle dönemin asker üniforması modeline bakıldığında beyaz pantolon üstüne uzun mavi renkte ceket (Mahmut Şevket Paşa, 1325) olduğu Görsel 1’de görülmektedir.

Görsel 1: 1845 Dönemi Osmanlı Asker Resmi

(Kaynak: Mahmut Şevket Paşa, 1325, 14 Numaralı Resim)

1845 senesi polis üniformasını tasvir eden Handbook Of The Turkish Army (Türk Ordusu El Kitabı) üniformanın şekli ve rengi konusunda bizleri aydınlatmaktadır (1916). Öncelikle sunmuş olduğu resim çalışmasıyla ortaya çıkan polis üniforması ile Mahmut Şevket Paşa'nın kitabındaki tarafımızca değerlendirdiğimiz ve yukarıda bir örneğini Görsel 1'e koyduğumuz görüntü ile eşleşmektedir. Bu manada ilk polisin setresinin/ceketinin koyu mavi, pantolonun beyaz olduğu anlaşılmaktadır. Başta ise koyu mavi püsküllü kırmızı renkli fes olduğu değerlendirilmektedir. Fes ve kırmızı rengi ile mavi püskülü konusunda kesinlikle tereddüt yoktur. İlk polis üniformasının başlığı mavi püsküllü festir. Ceket rengi ile uyumludur. Mavi, tüm renkler arasında en dingin renk olarak kabul edilmektedir. Tüm toplum kesimlerince kabul olacağı aşikârdır. Polis, mavi püsküllü başlığı ve ceketiyile güven vermekte, sadakatini göstermektedir. Bu renkle topluma samimiyet ve sakinlik sunmaktadır. Kamu huzurunu amaçladığını iletmektedir. Mavi rengiyle kararlı ve dirayetli duruşuna dikkat çekmektedir (Akkın; Eğrilmez ve Afrashi., 2004). Kırmızı renkli fesiyle de gücü, azmi ve iktidarı temsil etmiştir (Mazlum, 2011). Çekici ve kışkırtıcı bir renk olan kırmızı renkli fes ile aynı zamanda umuma uyumştur (Akkın vd., 2004). Askeriyenin ve toplumun kırmızı fes giyinişi tercihin belki de en doğru ifadesidir. Altta giydiği beyaz pantolonu ile temizliğini ve saflığını ilan etmektedir (Uçar, 2004, s. 48). Ayrıca beyaz rengin her renkle uyumlu oluşu da başka bir seçim sebebi olsa gerektiği düşünülmektedir. Ayak kısmında Napolyon varî gösterişli çizmeler tercih edilerek

üniforma tamamlanmıştır. Baştan ayağa bakıldığında üniforma; mavi, beyaz ve kırmızı renk birleşiminden oluşmuştur. Tek yerine renkli bir giyim ile üniformaya canlılık kazandırılmıştır.

Görsel 2: Osmanlı Polisi Üniforması örneği

(Kaynak: Handbook Of The Turkish Army, 1916)

Numune olarak kurulan polis idaresi 1846 senesinde Zaptiye Müşiriyetine bağlanınca “Zaptiye” varlığı altında ezilmiş ve kurumsallaşma konusunda sıkıntı yaşamıştır. Kısacası 1846 sonrası polisin adından dahi bahsedilmemiştir. Polisin esas itibarıyla kurumsallaşması 1876 senesinden sonra Meşrutiyet’in ilanı ve Kanun-i Esasiye göre hukuk düzeninin kurulmaya başlamasıylaadır. 1879 senesinde polis idaresi kurulmuş ve yeni kurulan Zaptiye Nezaretine bağlanmıştır (Jandarma Sadası, 1336). Bu teşkilatın, askeri sınıftan öte mülkî sınıftan olduğu kararlaştırılmıştır. Yönetimin “me’ûrîn-i mülkiyesinden ma’dûd” adlandırılmıştır (BOA Yıldız Esas Evrakı, no. 112-19). Tüm yurt genelinde polis teşkilatları kurulmuş ve merkeze gelen yazılarda yeni elbiselerinin giydirildiği kaydı düşülmüştür (Vakit, 1295).

Yeni polis üniforması, 26 Mayıs 1880’de jandarma çavuşlarından Mahmut Çavuş’a giydirilerek Harbiye Nazırı Gazi Osman Paşa aracılığı ile Sultan II. Abdülhamit’e takdim edilmiştir. Bu elbise; siyah renkte çuha kumaşından ceket ve pantolondan ibarettir. Ceketin önü kapaklı yani iç içe girmiş, ceketin kol ve yakası zıhlı/şeritlidir. Şeritler, koyu yeşile yakın renkte ve yine çuhadan imal edilmiştir. Ceketin kollarında polis olduğuna dair ince sağlam ipten yapılmış koyu yeşil renkte şerit bulunur. Yine yeşil renkte bir kordon takılır. Omuzlardaki apolette sınıfını gösterir numaralar yazılır. Polise teçhizat olarak ise bir meç, bir revolver tabanca, bir düdük, bir fener, kordonu ile birlikte bir saat verilmektedir. Tüm bu elbise teçhizatlar, neferlere, çavuşlara ve komiserlere verilmekte iken yalnız komiserlerin omuz kordonları gümüş renktedir (Vakit, 1297).

1880 değişikliği veya düzenlemesine göre polis üniforması siyah renktedir. Siyahın çağrışımları arasında gücü, soyluluğu, ağırbaşlılığı, otoriteyi, gücü ve erdemi temsil ettiği söylenmektedir (Çalışkan ve Kılıç, 2014, s. 73). Siyah renk seçimi ile kendine güvenen bir teşkilat imajı benimsenmiştir. Kendi yolunda, hizmetinde duraksamadan otoritenin emrinde halkın hizmetinde bir kurumsal teşkilat olduğu mesajı verilmiştir. Üniformaya ayrıntı olarak

yeşil renkte zihlar tercih edilmiştir. Yeşil rengin tarihî misyonuyla İslam'ı temsilinin (Akkın; Eğrilmez ve Afrashi, 2004) yanında huzur veren (Çalışkan, vd., 2010, s. 103) bir renk olduğu unutulmamalıdır. Toplum ve kamuya huzur getiren bir teşkilat model imajı çizildiği aşikârdır. Komiserlerin omuz kordonu olarak gri renk seçilmiştir. Ağırbaşlılık ve sadakatın rengi olarak bilinmektedir. İşini ciddiyetle ele alanların tercih ettiği bir renk olarak diğerleri arasından sıyrılmaktadır (Çalışkan ve Kılıç, 2014, s. 77). Teşkilatın üst düzey yöneticileri olan komiserler için bu rengin kullanımı rastlantı olmadığı yönünde değerlendirme yapılabilmektedir.

1885 senesine gelindiğinde Zaptiye Nazırı Kâmil Paşa, polis üniformalarını değiştirmek istemiştir. Bunun için Osmanlı polis teşkilatında görevlendirilen Paris Polis Müfettişlerinden Mösyö Celectin Bonin'i Paris'e göndermiştir. Mösyö Bonin Paris'e giderek üniformalı polis fotoğraflarından birer örnek getirmiş, Sultan II. Abdülhamit'e takdim edilmiştir. Yeni üniformaların padişaha takdim edildiğine dair 17/29 Nisan 1885 tarihli yazı aynen şöyledir:

Üniformalarını lâbis (giyinmiş) bir takım Paris polis memurlarının fotoğraf resimlerini hâk-i pâ-yı âlî-i hazret-i şehriyârilerine takdîme mücâseret (cesaret) ederim. Zabtiye Nâzırı Beyefendi kulları polis me'mûrlarının üniformalarını tebdil (değiştirmek) arzusunda bulunduğundan kullarını bir model getirtmeye me'mûr eylemişdi ki bu resimler bu kerre takdîm-i huzûr-şevket-mevfûr-ı şehriyârileri kılınmışdır. Sadâkat-i abîdâneme i'timâd buyurmaları zât-ı şevket-simât-ı mülûkânelerinden müsterhâm bulunduğu ma'rûzdur (BOA, Yıldız Perakende Evrakı Zabtiye Nezareti Maruzatı, no. 3-5).

1885 senesinde Paris'ten getirilen üniforma modelleri 1908 değişikliğine kadar devam etmiştir. İbrahim Feridun Bey'in "Hele zabıta/polis me'mûrlarının nüfûzu sıfırdan da aşağıya düşmüştü. O kadar ki ahâli yeşil şeritli lacivert kumaşlı polis elbisesini labis (giyinmiş) birini gördükleri zamân" (Feridun, 1326) ifadesinden anlaşıldığı üzere Sultan II. Abdülhamit'in polis kıyafetleri yeşil şeritli mavi/lacivert renktedir. Benzer görüntü Handbook Of The Turkish Army, 1916 adlı çalışmada da görülmektedir. 1885 yılı ile 1908 arasında polis yukarıdaki resme uygun olarak giyinmiştir. Anlaşıldığına göre 1885'te siyah renkten mavi tonda bir renge geçilmiştir. Ciddiyet, otorite rengi siyah (Çalışkan ve Kılıç, 2014, s. 73) yerine huzurun, güvenin rengi maviye (Mazlum, 2011, s. 132) geçilmiştir. Yeşil rengin kullanımı ve kullanıldığı kısımlar yine aynı kalmıştır. Genel itibarıyla üniformada üç renk hâkim kılınmıştır. Bunlar; mavi, yeşil ve kırmızı renklere. Ayrıca kordon rengi olarak gri renk tercih edilmeye devam etmiştir. Teşkilatın kuruluşundan itibaren değişmeyen renk; fes rengi kırmızıdır. Ancak kırmızı renkli fes, II. Meşrutiyet'te rengiyle beraber tarihe kavuşacak, yerine kalpak adıyla boz/açık sert renkte kahverengi başlık gelecektir. Bu arada Meşrutiyet'in ilanı sırasında kısa bir süreliğine fesin vişne çürüğü renkte imal edilmiş olduğunu söylemeden geçmemek gerekmektedir. Kıyafet ve renkler bir yana Sultan II. Abdülhamit Dönemi'nde memleketin dört bir yanında kentlerde, sahillerde hemen her yerde polis idaresi tesis edilmiştir. Lojistik ve özlük hakları ile birlikte stratejik birimlerine kavuşmuştur. Ülke genelinde toplumsal hayata dair her ne tür bir konu varsa kanunu veya nizamı bu dönemde çıkarılmış, polisin gittikçe görev ve

sorumlulukları artmıştır. Yalnız mutlakiyet gereği özellikle hafiyeler tarafından meşrutiyetçilerin sıkı sıkıya takibi ve onları yakalamak veya sürgüne göndermek için yoğun mesai harcamaları, serbestliği hoş görmemeleri ve her daim baskıcı ve sindirici hal ve hareketleri Abdülhamit Dönemi polisinin kötü ünlenmesine neden olmuştur.

Görsel 3: Abdülhamit Dönemi Polis Üniforması

(Kaynak: Handbook Of The Turkish Army, 1916)

3. Meşrutiyet Dönemi Polis Kıyafetleri

1908 Jön-Türk Devrimi ile anayasal düzeninin tesis edilmesiyle polis teşkilatında ilk iş olarak imaj değişikliği yapılmış ve mutlakiyeti anımsatan polis üniformalarında hem şekil ve hem de renk değişikliğine gidilmiştir. Çünkü eski rejimin polisleri toplumun hafızasında özellikle reformistlerin zihninde yenilik karşıtlarıdır. Monarşi düzen taraftarıdır. Özellikle 1877 senesinde Osmanlı parlamentosunun kapanmasının ardından Kanuniesasi'nin askıya alındığı süreçte, özgürlükçülerin ve anayasacıların hal ve hareketlerinin polislerce sıkı takip edilmesi, yenilikçiler tarafından polise karşı kötü izlenimler doğurmuştur. Meşrutiyet'in ilanının ardından Zaptiye Nazırlığına getirilen Farukî-zâde Sami Paşa zamanında (Emniyet Genel Müdürlüğü Arşivi, Atık-1531) 1908 senesi Ağustos ayı sonu itibarıyla kıyafet değişikliği çalışmalarına başlanmıştır. Kıyafet değişikliğinin bilinen en önemli sebebi eski düzen ile yeni düzen polislerini ayırt etmektir. Tanin, yeşil şeritli koyu lacivert elbiseler yerine yeni elbiselerin giydirileceğini, numunelerinin hazırlanmakta olduğunu şöyle haber yapmıştır:

Mevcut elbise-i resmîye almamak hasebiyle polis me'mûrlarından bir kısım-ı cüz'isi bir zamandan beri sivil gezmekte iseler de esasen polis elbisesinin şekl-i ahire (başka şekle) ifrâğı mukarrer ve yeni numûneler i'mâl ettirilmekte olduğundan numûnelerden hangisi takarrur ederse (kararlaştırılır ise) birkaç güne kadar i'mâl ettirilib bil-cümle (tüm) polis me'mûrlarına mücedded (yeni) elbise iksa' etdirilecek (giydirilecek) ve hiçbir polis sivil olarak gezdirilmeyecektir (Tanin, 1324).

Nihayetinde polisin yeni üniforması, koyu boz renkte ceket, ince kırmızı zıhlı, koyu siyah pantolon, askeri püsküllü vişneçürüğü fes ve deve derisi çizme olarak belirlenmiştir (Faik,

2013). Ancak 1908 Ekim Krizi sırasında Avusturya Devleti'nin Bosna ve Hersek'i resmen ilhak ettiğini açıklaması üzerine ülke genelinde başlayan protesto gösterilerinin ardından fes boykotu sonrasında "atadan yadigâr" kalpak uygulamasına geçilmiştir. Eski hafiyelere mahsus kırmızı fesler atılmıştır (Feridun, 1326). 4 Kasım 1908 tarihinden itibaren polislere kalpak dağıtımına başlanmıştır (Tanin, 1324).

Görsel 4. II. Meşrutiyet Dönemi'nde Polis Kıyafeti

(Kaynak: EGM Arşivi)

Kalpak, boz renkte kıvrıkcık astragandan yapılmıştır. Tepesi ceketin kumaşındandır. Kalpağın ön tarafında beyaz nikelden ay yıldız vardır. Tepede düğmenin altında yekdiğerine birleşerek kat ederek birleşen altı adet beyaz sırmadan şerit bulunmaktadır. Polis amirlerinin kalpaklarındaki bu şerit, memur kalpaklarındaki şeritten daha enlidir. Kışlık ceket, boz renkte kumaştan yapılır. Önünde beyaz madenden orta büyüklükte ve tümsekli şekilde yedi adet düğmesi vardır. Yazlık ceket ise aynı özellik ve kumaştan şekerrenge/beyaz renktedir. Ceketlerin iki türlü olması personelin hareket kabiliyeti açısından fevkalade önemlidir. Diğer taraftan yaz mevsiminde açık renk ceket giyimi güneş ışınlarının kumaş üzerinde doğuracağı zararlı etkiyi aza indirmeye yöneliktir. Pantolon iki türüdür. Biri çizmeli, külot pantolon diğeri ise ayakkabılı uzun pantolondur. Rengi ise siyahtır. Teçhizat kemeri ise kahve renklidir. Tören zamanında beyaz renkte eldiven giyilmektedir. Ceket üzerinde dik yaka kısmı ve kollarında ve ayrıca pantolon kenarında kırmızı renkte zih/şeritler mevcuttur (Feridun, 1326).

Görsel 5: II. Meşrutiyet Dönemi Serpuş ve Apolet Örneği

(Kaynak: EGM Sosyal Medya Hesabı)

Meşrutiyet’le birlikte polis üniformasında kahverengi tercih edilmiştir. Bu rengin karşıdaki bireyin daha rahat hissederek düşüncelerini karşıya iletmelerinde itici güç olarak kullanıldığı bilinmektedir (Çalışkan ve Kılıç, 2014, s. 77). Bu haliyle rengin demokratik kültürden gelen Meşrutiyet rejimi değerlerine uygun olduğu söylenebilmektedir. Ayrıca kahverengin rahat bir ortam sunuşu, mutlakiyet döneminden bir başka ifadeyle baskıcı bir devirden düşünce ve fikirlerin daha rahat ve serbest bir ortam sunan Meşrutiyet düzenine geçişin sembolize edilmesinin Türk polis üniformasına yansımaları olarak telakki edilmesi gerektiği değerlendirilmektedir (Çalışkan, vd., 2010, s. 102). II. Meşrutiyet’in sloganlaşmış sözlerinden “hürriyet” gereği polisin üniformasının resmîyetten uzak manasında kahverengi ile dizayn edilişi rastlantı olmadığı düşünülmektedir. Özgür ortamın desteklediği bir süreçte Türk polisinin üniforma rengi olarak kahverengi seçimi isabet noktasında doğru bir hamle olarak değerlendirilmektedir.

Poliste yazlık ceket kullanımı ise ilk olma özelliğini göstermektedir. Yazlık ceket renginde beyaz seçimi her ne kadar Türk kültüründe beyazın ululuk, adalet ve güçlülük manalarına gelmiş olsa da iklim koşullarından tercih edildiği değerlendirilmektedir (Çalışkan ve Kılıç, 2014, s. 73). Özellikle yaz mevsiminde sıcakların yüksek oluşu ve renkli giysilerin aşırı güneş ısısı nedeniyle solması yani eskimesi yaz döneminde polis üniforma renginin beyaz olmasını sağladığı düşünülmektedir. Bu dönemde gerek ceket ve gerekse pantolon üzerinde kullanılan şeritlerin veya apolet gibi kısımlar ile yakaların kırmızı olarak kullanımı üniformaya canlılık kazandırmıştır. Bilindiği üzere kırmızı renk canlı renkler arasındadır (Akkın vd., 2004, s. 275). Sultan II. Abdülhamit zamanındaki üniformada yeşil şerit yerine tarihî misyonuyla Türk’ün rengi olarak kırmızının kullanımı ve yine kalpak ile ceketin dik yakalarında ay ve yıldızın nakşedilmesi milli uygulamalara örneklerdendir.

4. Cumhuriyet Dönemi Polis Kıyafetleri

Meşrutiyet’in polis üniforması Cumhuriyet’in ilk dönemlerinde kullanılmaya devam etmiştir. Cumhuriyet’in değerlerine hâkim görüşüne otoriter yapısına uyum konusunda sıkıntı

yaşamamıştır. Cumhuriyet'te polis kıyafetindeki ilk değişim 1925 senesinde Şapka İnkılabı nedeniyle gerçekleşmiştir. Boz renkli kalpak yerine medeni ülkelerdeki şekliyle yine boz renkte kumaştan güneş siperlikli şapkaya geçilmiştir. 2 Eylül 1925 tarihinde, devlet memurlarına şapka giyme zorunluluğu getiren 2341 numaralı Bakanlar Kurulu Kararnamesi doğrultusunda, Dâhiliye Vekili namına Müsteşar Said Bey, 7 Eylül 1925 tarihinde, tüm vilayet polis teşkilatına bir tamim yayınlamıştır. Tamim şöyledir: “Merkez memurları serpuşları için dördüncü maddede muharrer yıldızın yerine kalpaklardaki şualı ay ve yıldız konulacaktır. Polis komiserlerinin serpuşlarındaki yıldız adedi kadar apoletlere yıldız vaz' edilecektir” (Polis Mecmuası, 1341).

Görsel 6: Komiser Nazmi Bey

(Kaynak: Polis Mecmuası, 1341)

1915 senesi itibarıyla resmi üniforma ile tanışan merkez memurlarının kalpaklarının önündeki ay yıldızlı mecidî nişanına benzer nikel arma, 1925 senesi değişikliğinde varlığını koruyarak güneş siperlikli başlığın ön kısmına yerleştirilmiştir. Henüz bu işareten kullanan başka bir rütbeli polis yoktur. Bu yönüyle diğerlerinden ayrılmaktadır. Polis komiserlerinin şapkalarına koyulan yıldız kadar apoletlerine de yıldız koyulması kararlaştırılmıştır. Yeni düzenlemenin meşrutiyet komiserlerinden diğer bir farkı yıldız sayısındaki artış olmuştur. Örneğin Meşrutiyet Dönemi'nde serkomiserin üç adet yıldız varken bu düzenleme ile dört yıldız olmuştur. Meşrutiyet Dönemi'nde polis memurlarının şapka ve apoletinde yıldız yok iken 1925 senesi uygulaması ile ilk defa memurların şapka ve apoletlerine bir yıldız koyulmuştur.

Polis memurlarının apoletleri, amirlerde olduğu gibi kenarları beyaz sırmalı değildir. Sadece kırmızı çuha üzerine nikelden bir yıldız koyulmuştur. Böylece polis memurlarının apoletinde görevli bulunduğu vilayet ismi ile beraber bir adet de yıldız yer almıştır (Polis Mecmuası, 1341). Şapka ve apoletinde yıldız bulunmayan teşkilat mensubu yalnızca bekçiler olarak kalmıştır. Polis şapkasındaki yeni uygulamada aksaklıklar yaşanması üzerine İstanbul Polis Müdürü Ekrem Bey aşağıdaki talimatı yayımlayarak farklı uygulamaların önüne geçmek istemiştir:

Me'murîn-i zâbıta için kabul olunan serpuşların ne şekilde i'mâl olunacağı hakkında tebligât icrâ kılındığı hâlde bazı mahallerde tereddüt hâsıl olduğu anlaşılmış olduğundan tekrâr mevâdd-ı âtiyenin beyânına lüzûm görülmüştür. 1. Gönderilen ta'mîm vechle serpuşlar i'mal ettirilecektir. 2. Apoletlere serpuşlardaki adet kadarıyla yıldız konulacaktır. 3. Elbiselerde başka bir tebdil yoktur (Polis Mecmuası, 1341, no. 190).

1925 değişikliğinde sadece şapkada ve apolet üzerinde değişim yapılmıştır. Şapkaya konulan yıldızlar kadar apoletlere de yıldız koyulması yönünde karar verilmiştir. Resmi elbise giymeyen sivil polislerin de şapka (sivil) giymeleri zorunlu kılınmıştır (Polis Mecmuası, 1341).

Bu süreçte bekçi teşkilatına merkezi otoritenin güçlendirilmesi adına baştan aşağıya üniforma giydirilmiştir. Kıyafet değişikliği ile bekçilerin kendilerini polis sınıfından görebilecekleri vurgulanmaktaydı. Sadece İstanbul'da en az 500 kişiye yeni bekçi kıyafeti dikilmiştir (Polis Mecmuası, 1341). Tüm ülkede bekçiler hem yeni yeni yapılanmakta ve hem de yeni kıyafetleri ile tanışmaktadırlar. Polis Mecmuası, Mardin'de Bekçi Teşkilatının Polis Komiseri Nazmi Bey'in çabalarıyla kurulduğunu yazmaktadır.

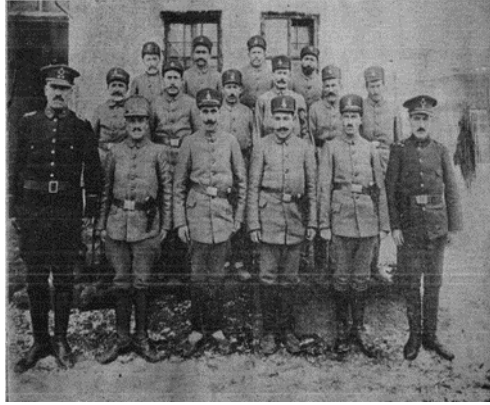
Görsel 7: Mardin Bekçi Teşkilatı

(Kaynak: Polis Mecmuası, 1926)

Üstteki fotoğraf tahlil edildiğinde bekçi teşkilatının 11 kişiden ibaret oldukları anlaşılmaktadır. Kasketleri, üniforması, çizmeleri ve teçhizatları ile personelin günlük tıraşı ile kurulan teşkilatın tertip ve düzeni kendini göstermektedir. Uzun namlulu silahları ile her biri merkezi otoritenin bir sembolü olmuşlardır. Güney sınırında çalışıyor olmaları onların uzun namlulu silah taşımalarına gerekçe teşkil etmiştir (Polis Mecmuası, 1926, no. 198). Böylece bekçiler, yeni üniformaları ile kendilerini emniyet sınıfından hissetmişlerdir. Özellikle yakalarındaki madeni parça üniformalarına ayrı bir hava katmıştır. Kalp şeklindeki madeni levhalar sol göğüsleri üzerindedir. Burada bekçilerin görev mntıkları ve vilayet numaraları yazılıdır (Polis Mecmuası, 1926).

Görsel 8 incelendiğinde Sivas bekçi teşkilatının 14 kişilik olduğu görülmektedir. Sivas bekçi teşkilatının Mardin'deki bekçilerde bulunan uzun namlulu tüfekler yoktur. Kısa namlulu, yarı otomatik tabanca kullanılmaktadır. Yine sol göğüsleri üzerinde kalp şeklinde madeni

levhaları yoktur. Fotoğraftaki bekçi kıyafetinin açık renkli oluşundan yazlık kıyafet olduğu değerlendirilmektedir. Mardin bekçisinin ise kıyafetinin koyu renkli olduğu izleniminden hareketle üzerlerindeki, kışlık kıyafet olabilecekleri değerlendirilmektedir (Polis Mecmuası, 1926). Yerel halktan, ev veya apartman gezerek para toplayan ve böylece maişet sıkıntısını gideren bekçilerin ilk evvel kıyafetinden başlaması Cumhuriyet idaresinin son derece nizam ve intizama kıymet verdiğini ortaya koymaktadır. Bu usule Cumhuriyet yönetiminin 1940 senesinde son verdiğini ayrıca söylemek gerekmektedir (Hakikat, 1940).

Görsel 8: Sivas Bekçi Teşkilatı

(Kaynak: Polis Mecmuası, 1926)

Cumhuriyet'te polis kıyafetlerindeki köklü değişim 1936 senesinde meydana gelmiştir. Alman Bavyera Eyaleti polis üniforması modelleri örnek alınmış ve polis teşkilat tarihinde bir daha benzer uygulamaya rastlanmayan “tulga” adıyla miğfer kullanımına başlanmıştır. Yalnız Alman miğferi aynen alınmamış, Orta Asya Türk başlıkları motiflerine göre şekillendirilerek kullanılmıştır. Pantolonu, ceketi ve başlığıyla tek renkli üniforma tarzı benimsenmiştir. Renk olarak, koyu kurşunî seçilmiştir. Kurşunî renk, koyu kül rengi veya kurşun rengidir. Siyah ve beyazın karışımı; gri renk tonudur. Koyu kurşunî ibaresi nedeniyle koyu gridir. Bu renk; bağımsızlığı sembolize etmektedir. Kendine güvenin rengidir (Akkın vd., 2004, s. 277). Cumhuriyet polisinin üniforma rengi olarak koyu gri seçimi esareten özgürlüğe geçişin mevcudiyetinin anlatımıdır. Türk polisinin ağırbaşlılığına delalettir. Çünkü gri rengin ağırbaşlılık anlamına geldiği ve işini ciddiyetle ele alan kesimlerin kullandığı bilinmektedir (Altıntaş ve Çamur, 2013, s. 124). Böylece Cumhuriyet polisi bu renkle “vakur, disiplinli ve gösterişten uzak”) imaj sergilemiştir (Polis Mecmuası, 1952, no. 34).

Görsel 9: 1936 Polis Kıyafet Değişikliği

(Kaynak: Polis Mecmuası, 1936)

Üniforma kışlık ve yazlık olmak üzere iki türdür. Kışlık kıyafet, koyu kurşunî renk iken yazlık kıyafet için krem rengi tercih edilmiştir. Meşrutiyet polisinin daha beyaza yakın şekerrengi terk edilmiştir. Yine Meşrutiyet'in kırmızı renkteki zıhları/şeritleri üniformadan çıkarılmış, sadeleşmiştir. Sadece apolette ve spalette kullanımına devam etmiştir. Teçhizat kemerleri bal renginde, yine ceketin üstünde yani dışardan görünür vaziyette bırakılmıştır. Polis Müdürü ilk defa meslek memuriyetinden sayılmış ve kendilerine yanda görüldüğü zere teşkilat tarihinde ilk defa üniforma giyilmiştir. Yalnız gömlek ve kravat kullanımı ilk defa bu sınıfa mahsus kılınmıştır. Sonraki yıllarda kravat ve gömlek kullanımı astta doğru yaygınlaşmıştır. Bu yönüyle gömlek ve kravatlı olarak üniforma giyen sınıf, polis müdürleri olmuştur. Ayrıca teşkilatın kuruluşundan itibaren ilk defa dik yaka ceket, polis müdürlerinde uygulanmamış, devrik yakalı ceketler kullanılmıştır. Gömlek ve kravatla oluğu gibi zamanla devrik yaka ceketler, diğer sınıflarda zamanla kullanılacaktır.

Görsel 10: Polis Müdür Kıyafeti

(Kaynak: EGM Arşivi)

1946 senesinde Türk siyasetinde yer almaya başlayan Demokrat Partinin 1950 senesinde iktidarı devralmasının ardından Amerika Birleşik Devletleri ve uzantısı uluslararası kuruluşlar ile ilişkilerin artması üzerine Amerikan polisinden esinlenerek, 1952 senesinde polis üniforma renk ve şekline köklü değişiklik yapılmıştır (Resmi Gazete, 1952). Polis kıyafetlerinin değiştiği, yeni kıyafetli polis resimleri ile gazetelerden kamuoyuna bildirilmiştir (Akşam, 1952). Bu değişimin en dikkat çeken özelliği yazlık ceket yerine gömlekle görev yapılabileceğidir (Polis Mecmuası, 1952). Diğer noktalar ise Amerikan şerif rozetinden esen alınarak sol göğüs üzerine metal bir rozet ile sekiz köşeli Elazığ yöresinde yaygın kullanılan sekiz köşe polis kaskettir. Özellikle üniforma değişikliği sırasında Emniyet Genel Müdürünün Elazığ doğumlu olması kasketin şeklinin belirlenmesine etki etmiş olmalıdır. Böylece 1962 senesine kadar kullanılacak olan polis kıyafetinde yöresel bir unsur kullanılmış denilebilmektedir.

Yeni polis üniforması, koyu mavi renktir. Polis teşkilatının kuruluşunun ilk yıllarındaki renge yakın bir renk seçilmiş olmaktadır. Mavi huzurun rengidir (Mazlum, 2011, s. 132). Esasında mavi rengin tercihi polis kamununun huzur ve barışını sağlayarak huzur verici oluşu etken olduğu değerlendirilmektedir. Diğer taraftan mavi rengin koyu olarak seçimi ise depresif bir ortama mazhar olduğu bilinen bir durumdur (Çalışkan, vd., 2010, s. 103). Hükümet yetkililerin polis üniformasındaki mavi rengin koyu şekliyle biçimlendirmiş olması bu sanıyla açıklanamaz olduğu düşünülmekte ve koyu rengin seçiminde başka bir düşüncenin hasıl olduğu değerlendirilmektedir.

Görsel 11: 1952 polis kıyafeti

(Kaynak: EGM Arşivi)

Koyu mavi renkte sekiz köşeli, devrik yakalı, gömlekli ve kravatlı, sınıfına göre külotlu veya uzun pantolonuyla, ayakkabılı veya çizmeli, ceketin sol göğüs üzerinde şerif rozeti benzeri metal, sağda defneyaprağı ve nikel yıldızlarla, ceket üzerinde teçhizat kemeri ile trafikçi sınıflarda deri gocuk ile Demokrat Parti polisi sembolleşmiştir. Başta miğfer uygulamasına son verilmiş, kırmızı renk tamamen üniformadan çıkarılmıştır. Yazlık ceket yerine ilk defa gömlek ve kravatla bu dönemde göreve çıkılmıştır. Özellikle bu durum, sıcak ve nemli coğrafyalarda görev yapan polisleri rahatlatmıştır. Ancak 1955 senesinde bu uygulamadan vazgeçilerek

yeniden eskiye dönülerek krem rengi yazlık cekete geçilmiştir (Resmi Gazete, 1955). 1960 senesinde yapılan bir değişiklikle de polis üniforması koyu mavi renkten koyu lacivert renge geçmiştir (Resmi Gazete, 1960). Kısacası Demokrat Parti Devri'nde Türk polisi "tatlı kibar" tabir edilen mavi tonda renklerle üniforma giymiştir (Polis Mecmuası, 1952). 1962 senesinde ise Askerî Darbe'nin ardı yıllarında, mavi tonda rahatlatıcı (Erim, 2000) polis üniforması yerine asker ile özdeş yeşil renkte üniforma dönemine geçilmiştir (s. 13).

Görsel 12: Polisin İlk Yeşil Üniforması

(Kaynak: Vatan, 1964)

Polisin yeşil üniformaya geçtiği gazeteler aracılığıyla kamuoyuna duyurulmuştur (Vatan, 1964). Esasında mevzuat ifadesiyle limonküfü rengine geçilmiştir (Resmi Gazete, 1964). Limonküfü, yeşilin bir rengidir. Bu anlamda polisin yeşil üniforma dönemine geçtiği söylenebilmektedir. Yeşil renk polis üniformasında ilk defa Sultan II. Abdülhamit Dönemi'nde şerit olarak kullanılmıştı. Bu defa ise üniformanın ana rengi olarak seçilmiştir. Yeşil renk; Batı kültüründe ve çoğu toplumlarda tazelik ve yenilenmenin rengi olmuştur. Kış mevsiminden sonra her tarafın yeşile bürünmesi yeşilin gelişim rengi olarak tanımlanmasına yol açmıştır (Akkın vd., 2004, s. 276). Bu doğrultuda askeri darbenin ardından gelen süreçte polisin yeşil üniforma giymesi yenilediğinin göstergesi olarak telakki edilmektedir. Diğer taraftan yeşilin soğuk renkler kategorisinde olduğu da kimi araştırmacılar tarafından ileri sürülmektedir. Soğuk renklerden yeşilin ise sakinlik verici yönüne işaret edilmektedir (Ökmen ve Satıcı, 2021, s. 44). Bu doğrultuda polisin yeşil renkte üniforma giyerek topluma sakinlik telkin etmiş olacağı söylenebilmektedir.

1955 senesinde gömlek ve kravatla göreve çıkılmasına son verilmiş idi. Ancak o yıllarda kısa süreli olsa gömlekle göreve çıkma anlayışı kabul görmüştü. Kısa süre sonra bu alışkanlık terkedilmişti. 1962 düzenlemesiyle yünlü gömlek uygulamasına geçilmiştir. Ceket giyilmediği takdirde kravat takılmayacağı, kravatın ancak ceket giyilmesi halinde takılacağı kararlaştırılmıştır. Böylece polisler açık yaka gömlekler giyerek göreve çıkmaya başlamışlardır. Diğer taraftan sekiz köşe kasket uygulamasına son verilmiştir. 1962 düzenlemesi 1980'li yıllara kadar ulaşmıştır. Trafik polisleri, 1950'li yıllarda kollarında kullandığı beyaz rengi, kasket ve

teçhizat kemerlerine kadar taşımıştır. Beyaz; diğer insanlardan ayırt eden bir renktir (Akkın vd., 2004, s. 277). Bu bilgi ışığında hareketle trafik polislerinin diğer polislerden üniformanın belli kısımlarındaki beyaz renkten ayrıldığı söylenebilmektedir. Bir başka ifadeyle trafik polisleri diğer polislerden beyaz renkle ayrılmaktadırlar. Yine Görsel 14’te görülen trafik ışık lambalarının henüz kullanılmadığı zamanlarda zıvana tabiri kullanılan koruyucu havuz içinde kavşaklarda trafik akımını yönlendiren kadın polisinin beyaz renkli şapka ve kemeri ile diğer polislerden ayrılarak trafikçi polis görevi icra ettiği söylenebilmektedir.

Görsel 13: Trafik Polisleri, 1960’lı Yıllar

(Kaynak: EGM Sosyal Medya Hesabı)

Polis unvanıyla sivil kıyafetle sivil birimlerde 1932 senesinde göreve başlayan Türk kadını, ilk defa yeşil üniforma döneminde resmi üniforma giymişleridir (Hürriyet, 1962). Bu yıllarda 1960’lı yıllarda kadın polislerin sayısı bir hayli artınca ve kendileri resmi üniformalar ile saha görevlerine çıkınca kamuoyunda gündem olmuşlardır. Neredeyse her bir basın kuruluşu bu konu hakkında haberler yapmıştır. Örneğin bir haber başlığında “Güzel kızlar polis olmuş, gelin teslim olalım” (Tercüman, 1967) şeklinde mizahi değerlendirmeler yapıldığı dahi olmuştur.

Görsel 14: Zıvana İçinde Kadın Trafik Polisi

(Kaynak: Türkiye Polis Dergisi, 1967)

Yeşil renk tonunda polis üniformaları polis teşkilatında kullanımına 1980 askeri darbe sonrası devam edilmiş ve 1994 senesine gelindiğinde gazete manşetiyle “Poliste FBI Modası

“na geçilmiştir (Hürriyet, 1994). Amerikan polisi örnek alınarak yeşil renkten lacivert rene geçilmiştir (Resmi Gazete, 1994). Bu değişimin en dikkat çekici özelliği polisin ceket yerine montla ve keple görev yapabilecek olmasıdır. Özellikle beysbol kepinden esinlenerek tasarlanan şapka ilk kez üniformaya dâhil edilmiştir. Montun kullanıma başlamasıyla ceket sadece tören elbisesinin bir parçası olarak kalmıştır. Bu değişimin ardından montla, kazakla, gömlekle ve hatta ilerleyen süreçte tişörtle göreve çıkmanın önü açılmıştır.

1994 senesinde “Milenyum Çağ” olarak adlandırılan 2000’li yıllara girerken derin gece yarısı ile mor menekşenin karışımından oluşan “Yeni Çağ” rengi olarak nitelendirilen lacivert polis üniforma rengi olarak tercih edilmiştir. Lacivert; mor ve mavi arasında bulunan bir renktir. Mantık, sezgi ve disiplini yaratıcılıkla birleştiren bir renk manasına geldiği bilinmektedir (Dokumacı, 2020, s. 125). Bu doğrultuda teknolojinin hızla geliştiği bir sırada 2000’li yılların arifesinde polis teşkilatının mantık, aklı, bilimi ve sezgiyi çağrıştıran lacivert rengi seçmesinin rastlantı olmadığı anlaşılmaktadır. Diğer taraftan ceket ve güneş siperlikli şapkalar yerine bu değişimle birlikte polisin mont ve kep kullanımına geçmesi, görev sırasında hareket kabiliyetini artırmak isteğiyle açıklanabilmektedir.

Görsel 15: 1994 Polis Kıyafet Değişikliği

(Kaynak: Hürriyet Gazetesi, 1994)

Hareket kabiliyetinin çok daha fazla genişletilmesi 2018 değişikliği ile sağlanabilmiştir. Dönemin İçişleri Bakanı Süleyman Soylu, 24 Ocak 2018’de Polis Akademisi Anıttepe Yerleşkesinde düzenlenen Trafik Değerlendirme Toplantısı’ndaki konuşmasında yeni polis üniformaları hakkında “Polisimizde de esas itibarıyla inşallah önümüzdeki günlerde yeni kıyafetler başlayacak” sözleriyle değişimin ilk haberini vermiştir (Hürriyet, 2018). Böylece Emniyet Genel Müdürlüğüne, genel hizmet, çevik kuvvet, koruma hizmetleri, deniz polisi, bisikletli polis ile çarşı ve mahalle bekçilerinin kıyafetlerinde değişikliğe gidilmiştir. Genel hizmet, çevik kuvvet ve koruma hizmetleri sınıfı dâhil 5 birimin kıyafetlerinde değişiklik yapılan emniyet teşkilatı personeli, 22 Şubat’tan itibaren yeni üniformaları giymeye başlamıştır. Yeni üniformalar, teknolojik gelişmeler, iklim koşulları ve görev şartları dikkate alınarak, görevlilerin olaylara rahat, hareket kısıtlaması olmadan ve etkili şekilde müdahalesine imkân sağlayacak şekilde tasarlanmıştır. Artık görev kıyafeti giyen emniyet personeli, kravat

takmayacaktır. Bunların yerine ütü gerektirmeyen tişört/gömlek ve pantolonlar ile daha rahat kullanıma ve sportif görünüme sahip ayakkabılar kullanılacaktır.

Görsel 16: 2018 Polis Kıyafeti

(Kaynak: EGM Tanıtım Broşürü, 2018)

2018 değişikliği ile polis teşkilatı, kamuflaj giyimine geçmiştir. Sportif görünüm ve rahat giyim tercih edilmiştir. Kamuflaj giyim denilmesinin sebebi pantolonun kesim biçimidir. Yazlık ve kışlık pantolonun rengi aynıdır; lacivert renktedir. 1994'te kullanılmaya başlanan lacivert renk büyük oranda varlığını sürdürmüştür. Aynı zamanda bu renk, kamuflaj pantolon dışında mont, kaban ve yağmurlukta da kullanılmıştır. Sadece yaz döneminde giyilen tişörtün rengi mavi olarak belirlenmiştir. Bir başka ifadeyle bu değişimle beraber Türk polisi yaz döneminde çift renk; lacivert ve mavi üniforma giyerken diğer zamanlarda tek renk; lacivert üniforma giymeye başlamıştır. Kepte herhangi bir değişikliğe gidilmemiştir. Bu değişimle beraber kundura, iskarpin şeklindeki ayakkabı kullanımına son verilmiştir. Kamuflaj giyimini tamamlayıcı olarak postal/bot giyimine yönelim vardır. Kışlık botun bacak boyu uzun iken, yazlık botun boyu kısa tercih edilmiştir. Özellikle yazlık botlarda hava şartlarından dolayı deri kullanımı azaltılmış, kumaş miktarı artırılmıştır. Hem ayak sağlığı ve hem de hafif/rahat kullanım tercih edilmiştir. Ayrıca kadın polisler için lacivert ve siyah renkte başörtüsü kullanımına başlanmıştır.

Görsel 17: 2018 Polis Erkek ve Kadın Yazlık Kıyafeti

(Kaynak: EGM Tanıtım Broşürü, 2018)

Sonuç

1845'ten 2020'li yıllara kadar Türk Polis Teşkilatı farklı renkte üniformalar giyinmişleridir. Bu süreçte ekseriyetle en uzun süre kullanılan üç renk ile karşılaşılacaktır. Bunların başında mavi tonlaması renkler ilk sırayı çekmektedir. İlk polis üniformasının da mavi ve beyaz takım elbisesinden oluştuğu dikkate alınır 1845-1880, 1884-1908, 1952-1962, 1994-2022 toplam 4 devrede ve 100 yılı aşkın süredir mavi ve tonları Türk Polisinin rengi haline gelmiştir. 1908-1936 boz renkli kahve renk tonu ile 1936-1952 yılları arasındaki koyu kurşunî rengi yani koyu gri renk tonlaması birlikte kabul edilirse 44 yıl otoriter yönetim vurgulu renk kullanılmıştır. 1962-1994 yılları arasında tam 34 yıl maviye çalan koyu limonküfü olarak adlandırılan yeşil renk kullanılmıştır. Askeri darbeler döneminde kullanılan bu renk, polis sivil idare olmaktan uzaklaştıran bir renk olmuştur. 1880 ile 1884'te ise siyah renk polis üniforma rengi olarak tercih edilmiştir. Bunun dışında polis üniformaları üzerinde kısmî olarak beyaz, yeşil, kırmızı, gümüş renkleri kullanılmıştır. Bunlardan bazıları halen kullanılmaktadır. Örneğin yunus polisleri; kırmızı ve siyah, trafik polisleri; yeşil, siyah ve halen beyaz aksesuarlarıyla, deniz polisleri; denizin rengi turkuaz rengiyle, yine deniz olan yerlerde martı polisleri; açık mavi tişörtleriyle, atlı polisler; lacivert külot pantolon ve özel çizmeleri ve kırmızı tişörtüyle görevlerini ifa etmektedirler.

Kaynakça

- Akkın, C., Eğrilmez, S. ve Afrashi, F. (2004). Renklerin insan davranış ve fizyolojisine etkileri. *Türk Oftalmoloji Derneği XXXVI. Kongresi*, (33) 274-282.
- Akşam*. (7 Haziran 1952).
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi*, İrade Mesail-i Mühimme, no. 3-48.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi*, Maliyeden Müdevver Defterler, gömlek no. 12352.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi*, Sadaret Mektubî Kalemî, no. 23-98.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi*, Yıldız Esas Evrakı, no. 36-3.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi*, Yıldız Esas Evrakı, no. 112-19.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi*, Yıldız Perakende Evrakı Zabtiye Nezareti Maruzatı, no. 3-5.
- Çalışkan, N., Karadağ, E. ve Çalışkan, F. (2010). *Eğitim, iletişim ve öğretmenin beden dili*. Kök Yayıncılık.
- Çalışkan, N. ve Kılıç, E. (2014). Farklı kültürlerde ve eğitme sürecinde renklerin dili. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (15), 69-85.
- Dokumacı, M. (2020). Renklerin insan yaşamındaki etkileri ve renklerin tarih boyunca yolculuğu. *Takvim-i Vekayi*, 8(2), 120-131.
- Emniyet Genel Müdürlüğü Arşivi*, Atik, 1531.

- Erim, G. (2000). Rengin psikolojik etkileri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (1), 11-17.
- Erner, A. F. (2013). *Polis rehberi* (C. Tepe, ed.). Emniyet Genel Müdürlüğü.
- Great Britain War Office Intelligence Division. 1916. *Handbook of the Turkish Army*. Tennessee The Battery Press Inc.
- Hakikat*. (13 Ağustos 1940).
- Hakikat*. (24 Ağustos 1940).
- Hürriyet*. (1 Nisan 1962).
- Hürriyet*. (6 Nisan 1994).
- Hürriyet*. (24 Ocak 2018).
- İbrahim Feridun. (1326). *Polis efendilere mahsus Terbiye ve Malumat-ı Meslekiye*. Mahmut Bey Matbaası.
- Jandarma Sadası*. (1336).
- Mahmut Şevket Paşa. (1325). *Devri Cennetmekân Sultan Abdülmecid Han*. Teşkilat-ı Kıyafet-i Resmiye içinde. Mekteb-i Harbiye Matbaası.
- Mazlum, Ö. (2011). Rengin kültürel çağrışımları. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, (31) 125-138.
- Ökmen, K. ve Satıcı, B., (2021). Renk ve ışığın kullanıcı üzerindeki psikolojik etkileri üzerine mekan incelemesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Teknoloji ve Uygulamalı Bilimler Dergisi*, 4(1), 33-46.
- Özcan, A. (1991). Zaptiye. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 44. Diyanet Yayınları.
- Polis Mecmuası*. (1341). Emniyet Genel Müdürlüğü Arşivi, nr. 189.
- Polis Mecmuası*. (1341). Emniyet Genel Müdürlüğü Arşivi, nr. 190.
- Polis Mecmuası*. (1926). Emniyet Genel Müdürlüğü Arşivi, nr. 194.
- Polis Mecmuası*. (1926). Emniyet Genel Müdürlüğü Arşivi, nr. 198.
- Polis Mecmuası*. (1952). Emniyet Genel Müdürlüğü Arşivi, nr. 1.
- Resmi Gazete*. (15 Temmuz 1955), nr. 9055.
- Resmi Gazete*. (3 Ağustos 1960), nr. 10568.
- Resmi Gazete*. (15 Temmuz 1964), nr. 11754.
- Resmi Gazete*. (7 Mart 1994), nr. 21870.
- Takvim-i Vekayi*. (1262), nr. 297.
- Tanin*. (1324).

Tercüman. (5 Mayıs 1967).

Türkiye Polis Dergisi. (1964).

Uçar, T. F. (2004). *Görsel iletişim ve grafik tasarım.* İnkılâp Yayınevi.

Vakit. (1295).

Vakit. (1297).

Vatan. (2 Mayıs 1964).